

YURY SHIKALOV

Markat, farkut ja sukkahousut

Laiton kauppa ja länsimuodin lumo
Neuvostoliitossa

Gaudeamus

KONEEN SÄÄTIÖ

Koneen Säätiö on tukenut teoksen kirjoittamista.

Copyright © 2020 Tekijä & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

KANSI: Jukka Aalto • Armadillo Graphics

KL 97.14 • UDK 940

ISBN 978-952-345-095-0

PAINOPAIKKA: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2020

SISÄLLYS

Johdanto: Yrittäjiä vai keinottelijoita?	9
1 Neuvostotalouden vino kehitys ja elämän realiteetit	17
Miksi neuvostokaupoissa ei ollut tarpeeksi tavaroita?	17
Elintason nousu ja kulutusvallankumous	29
Neuvostoeelämän realiteetit: deficit, blat ja nomenklatuura	41
Varjotalous: vinon talouskehityksen hedelmä	51
2 Kuinka länsi tuli Neuvostoliittoon.....	57
Vaate on aate.....	57
Suuren tyylin nousu ja tuho	60
”Onko teillä ulkomaalaisia samovaareja?”	67
Länsi sai otteen	74
3 Muodin marginaalit: ”Tänään hän soittaa jazzia, huomenna myy isänmaataan...”	85
Rohkeat stiljagat	85
Yhdysvaltalaiset ja kuusikymmenlukulaiset	100
Musiikkia luiden päällä	106
Trokareiden aika koittaa	113
4 Kuinka neuvostomatkailusta tuli huumetta suomalaisille	118
Alussa olivat valuutta ja kulta	118
”Suomi on pieni valtio, mutta sen merkitys on suuri”	124
”Ei Venäjällä selviä kännistä!”	131
”Sir, myykää housuja”	147

5	Rajalla ja Viipurissa	150
	Rajanylityksien kauhut	150
	Pornoa sateenvarjossa ja kaviaaria housuissa	156
	Viipurin pimeissä porttiholveissa	165
	”Tervetuloa Viipuriin, trokareiden kaupunkiin!”	175
	Kauppa muuttui ryöstöksi.....	185
6	Metsä täynnä rahaa: trokaus Viipurin maantiellä	193
	Purkkapojasta maantietrokariiksi	193
	Jalan ja Ladalla	198
	”Väijytykset, takaa-ajot, riski ja vielä kerran riski...”	207
	Vaatteet ja viina, valuutta ja nostalgia	211
	Tiemiesten loppu	221
7	Broadwaylta Kaleerille: trokaus Leningradissa	227
	”Se oli elämän sisällön etsimistä”	227
	Katujen pommittajat	233
	Hotellitrokauksen suljettu maailma	239
	Kaleeri ja sen ympäristö.....	246
	Farkut, purkat ja Marlboro-muovikassit.....	252
	”Miliisi tulee!”	260
	Kuinka Kaleeri upposi.....	264
8	Suhteita ja suhtautumisia	272
	Suhteiden tiivis vyyhti.....	272
	Siperia opettaa	280
	Opastuksen hankaluuksia	292
	Hylkiöistä sankareiksi	298
	Loppusanat: Farkkujen tuhoisa voima	305
	Viitteet.....	311
	Lähteet ja kirjallisuus.....	330
	Kirjoittaja.....	341